1939 ий
6
АПРЕЛЬ
№ 30 (529)
Акше 5 ыр.

9-ше ИИ ЛЕКТЕШ

Чыла элласе пролетарий-шамыч, ушныза!

Ӧрвезе коммунист

ВЛКСМ Маробком ден горком орган

ВКП(б) УСТАВЫШТЕ ИЗМЕНЕНИИ-ШАМЫЧ

А. ЖДАНОВ йолташын докладше почеш ВКП(б) XVIII с'ездын резолюцийже

(ЕДИНОГЛАСНО ПРИНИМАТЛЫМЕ)

1. СССР-ыште социализмын сеҥымыже социалистический экономикын господствыжым обеспечитлен. СССР-ын экономикыже шотышто вож гычак вашталтмаш дене келшышын СССР населенийын классовый составше вашталтын. Социалистический строительство ийлаште чыла эксплоататорский элементым—капиталист-шамычым, купец-шамычым, кулак-шамычым, спекулянт-шамычым ликвидироватлыме. СССР шемер-шамыч—пашазе-шамыч, кресаньык-шамыч, интеллигенций — социалистический строительство ийлаште келгын вашталтыныт.

Пашазе класс вож гычак вашталтын, тудо йӧршеш у классыш савырнен, эксплоатаций деч утаралтын, озанлыкын капиталистический системыжым пытарен да производство средствалан социалистический собственностьым установитлен.

Крестьянство вож гычак вашталтын, тудо йӧршеш у крестьянствыш савырнен, кеч могай эксплоатаций деч утаралтын, эн кугу ужашыже шке пашажым да шкенжын достоянийжым частный озанлыкеш огыл, единоличный трудеш огыл да почеш кодшо техникеш огыл, а коллективный собственностеш, коллективный трудеш да современный техникеш базироватлыше колхозный крестьянство лийын.

Интеллигенций вашталтын, тудо шкенжын массыштыже шкенжын чыла вожшо дене пашазе класс дене да крестьянство дене кылдалтше йӧршеш у интеллигенций лийын. Советский интеллигенций—тиде командный постыш выдвигатлалтше теҥгечсе пашазе ден кресаньык-шамыч да пашазе ден кресаньык-шамычын эргышт. Советский интеллигенций, тошто интеллигенций семын, капитализмлан огыл, а социализмлан служа да социалистический обществын тӧр праван членже улеш.

Тыге СССР-ын шемерже-шамыч коклаште классовый грань ӱштылалтеш, пашазе, кресаньык ден интеллигенций коклаште экономический ден политический противоречий-шамыч сумырлат да ӱштылалтыт. Советский обществын морально-политический единствожын основыжо ышталтын. Советский калыкын тиде морально-политический единствожо СССР Верховный Советыш да союзный республика-шамычын Верховный Советлашкышт сайлымаште коммунист ден беспартийный-шамыч блокым ыштымаште да тиде блокын йӧршеш сеҥымаштыже пеш чаплын подтвердитлалтын.

Партий йыр непартийный большевик-шамычын,ончыл пашазе, кресаньык ден интеллигент-шамычын, партий паша верч активный да сознательный борец-шамычын, массыште партийын линийжым проводитлыше-шамычын пеш шуко кадрышт кушкыныт.

Тиде у обстановкышто партийыш у член-шамычым приниматлыме шотышто уставын предусматриватлыме условий-шамычым изменитлаш кӱлешлык лийын шуын. Партийын уставше почеш, партийыш ныл тӱрлӧ категорий почеш, партийыш приниматлымын социальный положенийже деч зависимостьышто приниматлыме шотышто кызыт действоватлыше порядок СССР-ыште социализмын сеҥымыжлан лийын советский обществын изменитлалтше классовый структуржо дене чылтат ок келше. Партийыш приниматлыме годым тӱрлӧ категорийым, тӱрлӧ кандидатский стажым установитлаш кӱлешлык пыта. Тидлан лийын партийыш приниматлыме-шамычлан чылаштланат, нуын пашазе класс дек, крестьянство дек але интеллигенций дек принадлежностьышт деч зависитлыде, приемын единый условийже да ик гай кандидатский стаж установитлалтман.

2. Партийын членже-шамыч нерген да нуын обязанностьышт нерген уставный положенийым партий член-шамычын правашт нерген тугак лийшашлыклан шотлалтше, но уставыште палемдыдыме положений дене дополнитлаш кӱлеш. Партийын уставшым тыгай ешарымаш партий член-шамычын активностьышт кушмылан отвечатла да партийын пашаже верч нуын ответственностьыштым нӧлталашлан, партий член-шамычым бюрократизм проявлений деч аврашлан пеш кугу значенийым иметла. Партий уставын 57-ше параграфше тыге ойла: „Посна организацийлаште але чумыр партийыште партийный политикын вопросшо-шамычым свободный да деловый каҥашымаш партийын кажне членжын внутрипартийный демократий гыч лекше неот'емлемый праважe улеш".

Тиде права деч посна уставыште партий член-шамычын тыгай правашт оговоритлалтман:

а) партийный погынымашлаште партийын кеч могай пашаеҥжым критиковатлаш партий член-шамычын правашт;

б) партийный органлашке сайлаш да сайлыме лияш партий член-шамычын правашт;

в) партий член-шамычын деятельностьышт але поведенийышт нерген решенийым лукмо годым, чыла случайлаште лично участвоватлымым требоватлаш партий член-шамычын правашт;

г) кеч могай вопрос да заявлений денат кеч могай партийный инстанцийыш, ВКП(б) ЦК марте шумеш обращатлаш партий член-шамычын правашт.

3. ВКП(б) устав ден ВКП(б) ЦК-н решенийже-шамыч почеш периодически эртарыме партий эрыктымаш предусматриватлалтын. Опытын ончыктымыжо почеш, ончыкыжым партийым массовый эрыктымаш деч тыгай мотив-шамыч дене отказаш кӱлеш:

а) партийым тудын радамышкыже НЭП-лан кӧра разлагатлалтше еҥ-шамычын шеҥгын пурымышт деч аврашлан НЭП тӱҥалтышыште, капиталистический элемент-шамычын ылыжме жапыште вводитлыме массовый эрыктымаш метод кызытсе обстановкылан, кунам капиталистический элемент-шамычым ликвидироватлыме, почвым йомдарен. Тиддеч посна, опытын ончыктымыжо почеш, практикыште массовый эрыктымаш метод партийын членже-шамыч дек единственно правильный, индивидуальный подход йӧным исключатла, тудым партийын членже-шамыч дек „ик мерка дене" огульный стандартный подход дене алмашта. Тидлан лийын массовый эрыктымаш-шамыч годым партий гыч пеш шуко необоснованный исключатлымаш лиеден, а партийыш шеҥгын пурышо враждебный элемент-шамыч эрыктымашым честный пашаеҥ-шамычым травитлашлан да кырашлан кучылтыныт;

б) массовый эрыктымаш метод партий член-шамыч дек, пашаеҥ-шамыч дек внимательный отношений нерген партийный установкым тичмашын шукташ йӧным ок пу да практикыште ӱчкыдынжӧ партийный член-шамычын праваштым ущемлятлымашке намия;

в) партийыш ӱшкылтшӧ, шкевыштын тушманле тӱсыштым двурушничество да партийым ондалымаш средство дене маскироватлыше тушманле элемент-шамыч шотышто массовый эрыктымаш метод шагал действительный да цельыш шуыдымо лийын;

г) массовый эрыктымаш метод шкенжын пӱсыжӧ дене, утларакшым, партийын пассивный манме членже-шамыч ваштареш савыралтын да партий гыч тудын честный да добросовестный членже-шамычым, пуйто, пассивностьышт мотив дене исключатлымашке конден.

Тидлан лийын партийым периодически массовый эрыктымашым отменитлаш кӱлеш, партий шке радамжым партий программым, уставым, дисциплиным пудыртылшо еҥ-шамыч деч обычный порядок дене эрыктен кертеш манын установитлаш.

4. Партий член-шамычын судьбашт нерген, партий член-шамычым партий гыч исключатлыме нерген да исключатлыме член-шамычым партийыш восстановитлыме нерген вопрос дек формальный да бездушно-бюрократический отношений практикым ЦК-н 1937 ийысе февральско-мартовский Пленумыштыжо да ЦК-н 1938 ийысе январский Пленумыштыжо партий осудитлен. Пале, тиде практикым партийыш шеҥгын пурышо, партий гыч исключатлымаште отличатлалташ да выдвигатлалташ тыршыше карьеристский элемент-шамыч тугак репрессий мерым кумдан эртарыме дене партийын честный членже-шамычым кырен пытараш да партийный радамыште утыж дене подозрительностьым шараш тыршыше, партий кӧргеш маскироватлалтше тушман-шамыч кумдан кучылтыныт.

ЦК-н 1938 ийысе январский Пленумжо партий гыч огульно исключатлыме практикым ликвидироватлымашым, партий гыч исключатлыме нерген але исключатлыме член-шамычым партийыш восстановитлыме нерген вопросым решитлыме годым дифференцированный подходым пашаштак установитлымашым обеспечиватлыше ятыр мерым приниматлен.

Тидын дене келшышын уставым ятыр положений дене дополнитлаш кӱлеш, нуно:

а) партий член дек пред'явитлыме титаклымашын обоснованностьшым тщательно ончымашым да внимательный подходым обеспечитлышаш улыт;

б) партий член-шамычын праваштым кеч могай произвол деч оградитлышаш улыт;

в) маловажный поступкым ыштыше партий член-шамыч дек партийный наказанийын высший мерыже улшо партий гыч исключатлымашым применятлымым практика гыч из'ятлышаш улыт.

5. Партийыш пурышо кандидат-шамыч дек уставной требованийым отменитлаш кӱлеш, кудын почешнуным приниматлыме условийлан, партий программа ден уставым признатлыме да уставной кандидатский стажым эртыме деч посна тугак программым усвоитлымаш шындалтеш.

ЦК-н 1937 ийысе февральско-мартовский Пленумыштыжо ыштыме докладыште Сталин йолташ ончыктен:

„Партий программым усвоитлашлан, настоящий марксист, проверитлыме да теоретически ямдылыме марксист лияш кӱлеш. Мый ом шинче, мемнан дене мемнан программым усвоитлен шуктышо, теоретически ямдылыме да проверитлыме настоящий марксист лийын шушо партий член-шамыч шуко муалтыт мо. Тиде корно дене умбакыже каяш гын, мланна партиеш интеллигент-шамычым да вообще ученый еҥ-шамычым гына кодаш верештеш ыле. Тыгай партий кӧлан кӱлеш? Партийыште членство нерген мемнан проверятлыме да чыла испытанийым выдержатлыше ленинский формула уло. Тиде формула почеш партийын членжылан тудо шотлалтеш, кӧ партий программым признаватла, членский взносым тӱла да тудын организацийже-шамыч гыч иктыштыже пашам ышта. Вниманийым обратитлыза: ленинский формулышто программым усвоитлыме нерген огыл, а программым признатлыме нерген ойлалтеш. Тиде йӧршеш ойыртемалтше кок вещь. Доказыватлышашат уке, тыште программым усвоитлыме нерген арамеш болтатлыше мемнан партийный йолташ-шамыч огыл, а Ленин прав. Тудыжо раш. Партийын членжылан программым усвоитлен да теоретически ямдылыме марксист лийын шушо йолташ-шамыч гына лийын кертыт манма гыч партий исходитла ыле гын, тудо партийыште тӱжем дене партийный кружок-шамычым, шӱдӧ

(Умбакыже 2-шо страницыште)

58

ВКП(б) УСТАВЫШТЕ ИЗМЕНЕНИИ-ШАМЫЧ

А. ЖДАНОВ йолташын докладше почеш ВКП(б) XVIII с'ездын резолюцийже

УМБАКЫЖЕ

дене партийный школа-шамычым ок ыште ыле, кушто партий член-шамычым марксизмлан туныктат, да нунылан мемнан программым „усвоитлаш полшат. Йӧршеш раш, партий тыгай школа ден кружок-шамычым партий член-шамыч коклаште организоватла гын, тиде сандене, вет тудо шинча: партий член-шамыч партийный программым эше усвоитлен шуктен огытыл, теоретически ямдылыме марксист эше лийын шуын огытыл".

Тиде мотив-шамыч почеш ончыктымо уставный требованийым отменитлаш кӱлеш.

6. Элын политический илышыштыже поворотлан лийын, ССР Союзын у Конституцийжым приниматлымылан лийын партийын лийше у задачыже шамыч партий деч партийный паша практикым, партий уставын предписыватлыме внутрипартийный демократизм начало-шамычым илышыш безусловно да тичмашын пуртымо основеш келшышын перестроитлымашым требоватленыт. Тидлан лийын партий партийный паша практикыште улшо демократический централизм основа пудыртымашым ликвидироватлен да, партий устав дене келшышын, партийный организацийлаште руководящий орган-шамычын сайлалтмыштым восстановитлен.

Партий тугак последовательный демократический практикым шуктен шогаш обеспечиватлыше ятыр ешартыш мерым ыштен, а лачшым: кооптаций практикым отменитлымаш, партийный орган-шамычым сайлыме годым список дене голосоватлымым чарымаш, посна кандидатура-шамыч дене голосоватлымашке куснымаш, кандидат-шамычым отводитлаш да нуным критиковатлаш неограниченный правам партийын чыла членжылан обеспечитлымаш, партийный орган-шамычым сайлыме годым кандидат-шамычым закрыто (тайно) голосоватлымым установитлымаш, оласе партийный активым, а кугу олалаште—тугак районный активымат периодически погымын обязательностьшым установитлымаш.

Практика дене проверятлыме, критика дене самокритикын умбакыже развиватлалтмыштым, партийный масса ончылно партийный орган-шамычын ответственностьышт нӧлталтмым, партийный массын активностьшо кушмым обеспечитлыше, да тидын дене политический руководствын у задачыже-шамычым успешно разрешитлашлан партийым вооружатлаш полшышо партийын тиде у мероприятийже-шамычым устав отразитлышаш.

7. Партийын уставше почеш партийный решений ден пунчал-шамычым шуктымо шотышто практический пашалан (да нуным советско-хозяйственный орган-шамычын да ӱлыл партийный организаций шамычын исполнитлымыштым проверятлашлан) обкомлаште, крайкомлаште, нацкомпартий ЦК-лаште да ВКП(б) ЦК-ште целостный производственно-отраслевый отдел шамыч лийшаш улыт, тидын годымак „кажне производственно-отраслевый отделеш пӱтынь тиде отрасль дене чыла паша чумыралтеш: оргпартпаша, кадр-шамычым распределитлымаш да ямдылымаш, агитмасспаша, производственный пропаганда, соответствующий советско-хозяйственный орган-шамычын да партийный организаций-шамычын партийный решений-шамыч шуктымыштым наблюдатлымаш".

Туге гынат, практика ончыктен: партийный аппаратым тыге организоватлымаш ситыдыме лийын.

Эртыше жапыште да кызытат партийын центральный организационный задачыже еҥ-шамычым правильно подбиратлымаш да исполненийым проверятлымаш задача ыле да лийын кодеш. Тиде вопрослан Ленин поснак кугу значенийым пуэн, тудо партийын XI С'ездыштыже ончыктен:

„Ме тышке толын шуын улна: положенийын гвоздьшо—еҥ-шамычыште, еҥ-шамычым подбиратлымаште... Кӱлеш еҥ-шамычым подбиратлыза да практический исполненийым проверятлыза,—да тидым калык оценитла".

Партийын XVII С'ездыштыже ыштыме шке докладыштыже Сталин йолташ еҥ-шамычым правильно подбиратлымын да исполненийым проверятлымашын значенийжым уло вий дене палемден. Тудо тыге ойлен:

„Сеҥымаш нигунамат шке ок тол,—тудым обычно шупшын кондат. Партийын генеральный линийже верч сай резолюций ден деклараций-шамыч—тиде пашан тӱҥалтышыже веле, вет нуно сеҥымашым шкенжымак огыл, а сеҥаш желатлымашым гына означатлат. Правильный линийым пумек, вопросым правильно решитлымашым пумек, пашан успехше организационный паша деч, партийын линийжым илышыш пуртышаш верч кучедалмым организоватлыме деч, еҥ-шамычым правильно подбиратлыме деч, руководящий орган-шамычын решенийышт исполнятлымым проверятлымаш деч зависитла. Тиддеч посна партийын правильный линийже да правильный решенийже-шамыч серьезный эҥгекыш верешташ рисковатлат. Тиддечат утларак: правильный политический линийым пумек, организационный паша чылам, тиде шотыштак политический линийын судьбажымат,—тудын шукталтмыжым, але тудын сӱмырлымыжым—решатла".

Опыт ончыктен: еҥ-шамычым подбиратлыме да исполненийым проверятлыме шотышто мемнан организационный пашан луштыкдылыкшо але марте пытаралтын огыл. Кадр-шамычым подбиратлыме пашам производственно-отраслевый отдел-шамыч коклаште шалатыл пытарымаш организационный пашан размахшым волтымашке конден, пашаеҥ-шамычым ик отрасль гыч весыш кӱлеш семын передвигатлымым нелемден, партийлан тиде жапыште посна важностян лийын шогышо участкылаште кучылташ целесообразныйрак лийме еҥ-шамычым выдвигатлымашым нелемден. Кадр-шамыч подбиратлыме пашам партийный аппаратын тӱрлӧ производственно-отраслевый отделже-шамыч еда шалатыл пытарымаш кадр-шамыч подбиратлыме да распределитлыме задачым успешно разрешитлымын вияш тормозшо лийын. Тиде задача кадр-шамыч шотышто чыла пашам единый центр гыч тиде пашам единый аппаратеш концентрироватлыме дене виктарымым требоватла. Тиде единый аппаратыште кадр-шамычым подбиратлыме шотышто опыт, кадр-шамычым изучатлыме паша, нуным расстановитлыме шотышто опыт чумыралтшаш.

ВКП(б) ЦК, тыгай положенийым учитыватлен, ятыр мерым приниматлен, кадр-шамыч подбиратлыме пашам руководящий парторган-шамыч Отделеш (ЦК ОРПО) чумырен. Туге гынат, кадр-шамычым ямдылыме да подбиратлыме пашан первой степенян важностьшым да тиде пашан кугу об'емжым шотыш пыштен, ОРПО-м реорганизоватлаш кӱлеш, пашасе чыла отраслын кадрже-шамыч шотышто пашам самостоятельный Кадр управленийыш, а партийно-организационный руководство вопрос-шамычым специальный Организационно-инструкторский отделыш ойраш кӱлеш ыле.

8. Партийный директив-шамыч исполнятлымым проверятлымашым тӱрлӧ производственно-отраслевый отдел-шамыч коклаште шалатыл пытарыме практикат ситыдыме лийын. Тиде пашамат ик вереш чумыраш, тидлан келшышын, КПК деятельностьын характержым ваштaлташ кӱлеш. КПК-н центральный задачыжлан ВКП(б) ЦК-н решенийже-шамыч шуктымым контролироватлымашым виянгдаш да верысе организаций-шамычын пашаштым систематический проверятлымашым организоватлымаш задача лийшаш. КПК ВКП(б) ЦК пелен пашам ышта манын установитлаш кӱлеш. Тидлан лийын КПК-м вигак партийын С'ездешыже сайлаш кӱлмаш пыта. Партийный контроль комиссий ВКП(б) Центральный Комитетын Пленумешыже сайлалтман да ВКП(б) ЦК-н директивше да вуйлатымыже почеш пашам ыштышаш.

9. Партийный кадр-шамычын теоретический ден политический почеш кодмашыштым пытарыме задача, партий член-шамычым марксистско-ленинский теорий дене вооружатлыме да большевизмым овладеватлыме задача партийный пропаганда ден агитаций пашам, „ВКП(б) историй краткий курсым" лукмылан лийын партийный пропагандым шындыме нерген" ЦК-н решенийже дене келшышын, кӱлеш кӱкшытыш нӧлталаш требоватла.

ВКП(б) ЦК печатный ден устный пропаганда ден агитаций шотышто чыла пашам иктыш чумырышо пропаганда ден агитаций Управленийым —пропаганда ден агитацийын куатле аппаратшым иметлышаш.

10. Ял озанлык шотышто советский ден партийный организаций-шамычын деятельностьыштым контролироватлыме да шекланыме задачын посна важностян улмыжлан лийын, Ялозанлык отдел да чыла республиклаште калык туныктымо паша шындалтмым контролироватлышаш Школа отдел деч посна, ВКП(б) ЦК-н производственно-отраслевый отделже-шамыч ликвидироватлалтшаш улыт.

Обкомлаште, крайкомлаште да нацкомпартий ЦК-лаште тыгай отдел-шамыч ышталтман: кадр, пропаганда ден агитаций, организационно-инструкторский да ялозанлык, чыла моло производственно-отраслевый отдел-шамычым упразднитлыман.

Райком ден горкомлаште тыгай отдел-шамычым иметлаш кӱлеш: кадр, пропаганда ден агитаций да организационно-инструкторский.

Обкомлаште, крайкомлаште да нацкомпартий ЦК-лаште пропаганда ден агитаций отделым да кадр отделым руководитлымаш посна секретарь-шамыч ӱмбак пышталтман.

11. Социалистический озанлыкын писын нӧлталтмыже, пашазе-шамычын, кресаньык-шамычын да интеллигенцийын писе политический ден культурный кушмашышт условийыште партийный ден государственный илышын темпше пеш чот нӧлталтын. Государственный ден партийный паша руководствым шукташлан, илышын выдвигатлыме йодмаш-шамыч шотышто писын реагироватлашлан да назреватлалт шушо вопрос-шамычым шке жапыштыже разрешитлашлан, партий центральный организаций-шамыч шотышто улшо схемым—партийын С'ездше, ВКП(б) ЦК—у орган дене,—Всесоюзный партийный конференций дене дополнитлаш кӱлеш. Тудо тидын денат утларакшым кӱлеш: партийын с'ездше-шамыч коклаште улшо кужу жап партийын кушшо пашаеҥже-шамыч кадрым руководящий пашаш, да утларакшым ВКП(б) ЦК-ш выдвигатлаш йӧным ограничиватла, а конференций тыгай йӧным партийлан пуэн кертеш ыле. Тидлан лийын партийын центральный организацийже-шамыч схемым—партийын С'ездше, ВКП(б) ЦК—партийын Всесоюзный конференцийже дене дополнитлаш кӱлмӧ назреватлалт шуын. Партийын Всесоюзный конференцийже талукышто ик гана деч шуэн огыл верысе организаций шамычын представительышт гыч погалтшаш, Всесоюзный партийный конференцийын тӱҥ задачыжлан партий политикын назреватлалт шушо вопрос-шамыч каҥашымашым шотлаш.

Партийын Всесоюзный конференцийжылан ЦК член-шамычын ужашыжым заменитлаш,—вес семынже ЦК член улмо обязанностьыштым шуктен кертдыме ЦК-н посна членже-шамычым ЦК состав гыч лукташ да нуным весе-шамыч дене вашталташ, но партий с'ездын сайлыме ЦК составын вич ужаш гыч ик ужашыже деч утла огыл количествым вашталташ правам пуаш кӱлеш. Конференций ЦК член-шамыч составым партий с'ездын сайлыме кандидат-шамыч гыч дополнитла да нунын олмеш ЦК членыш у кандидат-шамычым кӱлеш количествым сайла.

ЦК член-шамычым заменитлыме да ЦК членыш у кандидат-шамычым сайлыме нерген ВКП(б) ЦК-н утвердитлымашыжлан нуждатлыме решений-шамыч деч посна, конференцийын решенийже-шамычым ВКП(б) ЦК утверждатлышаш. ВКП(б) ЦК-н утвердитлыме конференцийын решенийже-шамыч чыла партийный организацийлан обязательный улыт. Конференцийын делегатше-шамыч обком-шамычын, крайком-шамычын да нацкомпартий ЦК-шамычын пленумешышт сайлалтыт. Верысе организаций-шамычын уполномочийышт почеш делегат огытыл гын, ЦК-н тыгай членже-шамыч конференцийын пашаштыже совещательный йӱк права дене участвоватлат.

(Умбакыже 3-шо страницыште).

ВКП(б) УСТАВЫШТЕ ИЗМЕНЕНИИ-ШАМЫЧ

А. ЖДАНОВ йолташын докладше почеш ВКП(б) XVIII с'ездын резолюцийже

УМБАКЫЖЕ

12. Партийно-политический ден партийно-организационный пашан йӧнталтмыже основеш эртыше жапыште первичный парторганизаций - шамыч пеҥгыдемынит, масса дене нунын связьышт саемын, коммунист-шамычын авангардный рольышт кӱзен, партий илышын уровеньже йӧнталтын. Партийный организаций - шамыч озанлык ден культурный строительствын практический вопросшо-шамыч дек чакырак лишемынит.

Опыт ончыктыш: кушто первичный партийный организаций партийно-политический пашам, производственный планым успешно шуктылшаш верч, государственный аппаратын пашажым саемдышаш верч, у техникым освоитлышаш верч, трудовой дисциплиным пеҥгыдемдышаш верч кучедалме дене, стахановский движенийым шарыме дене, партийно-хозяйственный пашаш у кадр-шамычым выдвигатлыме дене келыштарен моштен, тушто партийный организаций-шамычын успешный пашашт обеспечитлалтын ыле. Да, наоборот, кушто партийный организаций - шамыч, шке задачыштым агитаций дене ограничитлен, озанлык деч ӧрдыжкӧ кораҥыныт, але кушто партийный организаций - шамыч, озанлык орган-шамычым алмаштен да обезличиватлен, шке ӱмбакышт озанлык вуйлатыме шотышто шканышт келшыдыме функций шамычым налыныт, тушто паша неизбежно тупикыш верештын.

Кызытсе жапыште тӱрлӧ тип первичный партийный организаций - шамычын да, утларакшым, производственный (фабрика, завод, совхоз, колхоз) партийный организаций да наркомат партийный организаций гай, тӱрлӧ тип первичный партийный организаций-шамычын задачыштым утларак точно определитлаш кӱлмӧ назреватлалт шуын. Производственный тип (фабрично-заводской, совхозысо, колхозысо) партийный организацийлан предприятийын, совхозын але колхозын паша состоянийжым контролироватлаш права пуалтман. Тиде первичный партийный организацийын производствышто рольжым да ответственностьшым виянгдымашке кондышаш. Наркомат-шамыч пеленсе партийный организаций шотышто гын, то нуно специфический условийлан лийын, контроль функцийым иметлыде, государственный аппаратын пашажым саемдымашке шке рольыштым виянгдышаш улыт. Наркоматский партийный организаций-шамыч тиде але тудо наркоматын ситыдымашыже-шамыч нерген сигнализироватлаш, посна пашаеҥ-шамычын ситыдымашыштым палемдаш да нунын нерген ЦК-ш да наркомат руководитель - шамычлан увертараш обязан улыт.

Партийын тиде але тудо наркоматыште пашам ыштыше чыла членже общенаркоматский партийный организаций дене ушалташ улыт. Наркоматысе первичный организацийын секретарьжым ВКП(б) ЦК утвердитлышаш.

13. Сочувствующий-шамыч институтын партийыш приниматлымым петырыме жапыште ыштыме учитыватлен, тугак совет, профсоюз, комсомол, кооперацийй, Осоавиахим да шемер-шамычын моло общественный организацийышт йыр ушымо беспартийный активын ончыл ужашыже счетеш шке радамжым ешараш партийын возможность иметлымыжым вниманийыш налын, сочувствующий группа - шамыч упразднитлымым кӱлешлан шотлаш.

* * *

ВКП(б)-ын XVIII с'ездше ВКП(б) уставыш тыгай тӱҥ изменений ден дополненийым пурташ пунчалеш:

I.

Партий член-шамыч да нунын правашт ден обязанностьышт нерген.

1. Кандидат гыч партий членыш приниматлыме годым улшо категорий-шамычым отменитлаш да пашазе, кресаньык-шамычлан, интеллигенцийлан кандидат гыч партий членыш приниматлыме единый порядокым установитлаш. Партийыш 18 ийым шуктышо еҥ-шамыч приниматлалтыт манын установитлаш. Партийыш пурышо-шамыч чылалан пашам пырля ыштымаште нуным идалык деч шагал огыл палыше, кум идалык партийный стажан партийын кум членжын рекомендацийыштым представитлаш обязан улыт. Вес партийла гыч лекше-шамычлан кызыт действоватлыше уставной правило-шамычым кодаш. Тиде марте пашам ыштыме але кызыт пашам ыштыме общественный организацийын отзывшым представитлаш кӱлмӧ нерген партийыш пурышо-шамыч дек уставный требованийым отменитлаш. Партийыш приниматлыме нерген первичный партийный организацийын решенийже тудым райком але горком пеҥгыдемдыме вийышке пура.

Партийыш приниматлыме нерген вопросым обсуждатлыме годым рекомендатлыше-шамычын присутствоватлымышт обязательно огыл.

2. Партий член - шамыч да нунын обязанностьышт нерген разделым партий член - шамычын правашт нерген пункт дене дополнитлаш, тушко пурташ:

а) партийный погынымашлаште партийын кеч могай пашаеҥжым критиковатлаш партий член-шамычын праваштым;

б) партийный органлашке сайлаш да сайлыме лияш партий член-шамычын праваштым;

в) партий член-шамычын деятельностьышт але поведенийышт нерген решенийым лукмо годым, чыла случайлаште лично участвоватлаш требоватлаш партий член-шамычын праваштым;

г) кеч могай вопрос да заявлений денат кеч могай партийный инстанцийыш, ВКП(б) ЦК марте шумеш обращатлаш партий член-шамычын праваштым.

3. Партий программым, партий уставым, партий дисциплиным нарушатлыше еҥ-шамыч деч партий шке радамжым обычный порядок дене эрыктен керташ манын установитлен, партийыште периодический массовый чисткым отменитлаш.

4. Установитлаш: партий гыч исключитлыме нерген але исключитлыме-шамычым партий член правашт восстановитлыме нерген вопросым решитлыме годым эн кугу осторожность дене товарищеский забота да партий членлан пред'явитлыме титаклымашын обоснованностьшым пеш сайын разбиратлымаш обеспечиватлалтшаш, да тыгыде проступок-шамычлан (погынымашыш мийдымаш, членский взносым срокышто тӱлыдымашым да моло) партийный наказанийын высший мерыжылан шотлалтше партий гыч исключитлымаш огыл, а устав дене предусматриватлыше партийный воспитаний ден воздействий мера - шамыч применятлалтшаш улыт.

5. Партий гыч исключитлыме нерген, тугак исключитлыме-шамычын партий член правашт восстановитлыме нерген первичный партийный организацийын решенийже партий обкомын, райкомын, нацкомпартий ЦК-н утвердитлымекышт гына вийышке пура.

Партий гыч исключитлыме нерген решений-шамычым обкомын, крайкомын, нацкомпартий ЦК-н утвердитлымыже марте партийный билет партий членын кидешыже кодеш, да тудо партийный погынымашлашке кошташ правам иметла. Партийын исключитлыме членже-шамыч нерген обком, крайком, нацкомпартий ЦК исключитлымын причинажым ончыктымо дене верысе партийный печатеш публиковатла, а тугак йоҥылыш исключитлыме-шамычым восстановитлыме нергенат публиковатла.

6. Партий гыч исключитлыме-шамычын апелляцийыштым соответствующий партийный орган - шамыч кок арняш срок деч вараш кодде ончышаш улыт.

7. Кандидат-шамычлан уставный требованийым, кудын почеш кандидатский стажым эртыше, партий программым призnaватлыше да тудын уставше ден дисциплинылан подчинятлалтше йолташ - шамыч партий программым усвоитлымешкышт, вес семынже марксистски образованный партиец лийын шумешкышт партий членлан шотлалтын огыт керт, — тиде требованийым отменитлаш.

II.

Партий членыш кандидат-шамыч нерген.

8. Партий членыш кандидат-шамыч нерген разделым партий член-шамыч нерген раздел дене келшышыя ышташ (приниматлыме шотышто категорий-шамычым отменитлымаш).

9. Пашазе ден кресаньык-шамычлан да интеллигенцийлан кандидатский стажым общийым—ик ий срокым установитлаш.

10. Вес партийла гыч лекше-шамычлан кызыт действоватлыше уставный правило-шамычым кодаш.

III.

Партийын организационный строенийже нерген.

11. Партийыште последовательный демократический практикым проводитлыме да демократический централизмын основыжым мучаш марте илышыш пуртымо задача гыч лектын шогышо тыгай дополнительный положений-шамычым уставыш пурташ:

а) партийный орган-шамычым сайлыме годым список дене голосоватлымым чараш. Голосованийым посна кандидатура-шамыч дене ышташ, тидын годым партийын чыла членже-шамычлан кандидат-шамычым отводитлаш да нуным критиковатлаш неограниченный правам обеспечитлаш;

б) партийный орган-шамычым сайлыме годым кандидат-шамычым закрыто (тайно) голосоватлымым установитлаш.

12. Партийын илышыштыже партийный активын посна политический значенийжым учитыватлен, уставым олаласе парторганизаций-шамычын активышт нерген тыгай пункт дене дополнитлаш:

Кӱлешлан шотлаш: нимогай исключений деч посна чыла республиканский, краевой ден областной центрлаште, тугак икмыняр кугурак чыла промышленный центрлаште партий ден правительствын важнейший решенийыштым обсуждатлашлан обязательно оласе партийный организаций-шамычын активше погалтше, актив парадлан да нине решений-шамычым формально - торжественно одобритлашлан огыл, а нуным действительно обсуждатлашлан погалтше, кугу центрлаште оласе веле огыл, но районный партийный активат погалтше.

13. ВКП(б) ЦК-ште Ял озанлык отдел ден школа отдел деч посна моло производственно - отраслевый отдел-шамычым ликвидироватлаш.

ВКП(б) ЦК-ште тыгай управлений ден отдел-шамычым иметлаш:

а) Кадр управлений;
б) Пропаганда ден агитаций управлений;
в) Организационно-инструкторский отдел;
г) Ял озанлык отдел;
д) Школа отдел.

Обкомлаште, крайкомлаште да нацкомпартий ЦК-лаште ышталтыт:

а) Кадр отдел;
б) Пропаганда ден агитаций отдел;
в) Организационно-инструкторский отдел;
г) Ял озанлык отдел.

Горком ден райкомлаште ышталтыт:

а) Кадр отдел;
б) Пропаганда ден агитаций отдел;
в) Организационно-инструкторский отдел.

Райкомлаште, горкомлаште, окружкомлаште, обкомлаште, крайкомлаште да нацкомпартий ЦК-лаште военный отделым иметлаш, тудын обязанностьыштыжо военно - обязанный-шамыч учетым шындыме пашаште, призывым, война случайыште мобилизацийым организоватлымаште, противовоздушный обороным да молым организоватлыме пашаште военный орган-шамычлан полшымаш улеш.

14. Улшо уставный порядокым вашталтен установитлаш: Партийный контроль комиссийым ЦК-н Пленумжо сайла да тудо ВКП(б) ЦК-н вуйлатымыже почеш пашам ышта.

Партийный контроль комиссий:

а) ВКП(б) ЦК-н директивше-шамычым советско-хозяйственный орган ден партийный организаций-шамычын исполнятлымыштым контролироватла;

б) верласе партийный организаций-шамычын пашаштым проверятла;

в) ВКП(б) программа ден уставым да партийный дисциплиным нарушатлымаште титакан-шамычым ответственностьыш привлекатла.

(Мучашыже 4-ше страницыште)

ВКП(б) УСТАВЫШТЕ ИЗМЕНЕНИИ-ШАМЫЧ

А. ЖДАНОВ йолташын докладше почеш ВКП(б) XVIII с'ездын резолюцийже

МУЧАШ

15. Обкомлаште, крайкомлаште, нацкомпартий ЦК-лаште пропаганда ден агитаций отдел-шамычым да кадр отдел-шамычым вуйлатымаш посна секретарь-шамыч ўмбак пышталтшаш.

IV.

Партийын центральный организацийже-шамыч нерген.

16. ВКП(б) уставым Всесоюзный партийный конференций нерген тыгай положений-шамыч дене дополнитлаш:

а) Всесоюзный конференций партий политикын назреватлалт шуышо вопросшо-шамычым обсуждатлашлан верласе организаций-шамычын представительыышт гыч погалтеш;

б) Всесоюзный конференций талукышто ик гана деч шуэн огыл погалтеш;

в) Всесоюзный конференцийын делегатше-шамыч обком, крайком, нацкомпартий ЦК-шамычын пленумешышт сайлалтыт;

г) Всесоюзный конференцийыш сайлыме порядокым да представительство нормым ВКП(б) ЦК устанавливатла;

д) Всесоюзный конференцийлан ЦК член шамычын ужашыжым заменитлаш права, вес семынже ЦК член улмо шке обязанностьышт шуктымым обеспечиватлыдыме ЦК-н посна членже-шамычым ЦК состав гыч луктaш да нуным весе-шамыч дене, но партий С'ездын сайлыме ЦК составын вич ужаш гыч ик ужашыже деч шуко огыл количество дене, заменитлаш права пуалтеш. Всесоюзный конференций ЦК член-шамыч составым партий С'ездын сайлыме кандидат-шамыч гыч ешара да нунын олмеш ЦК членыш у кандидат-шамычым кўлеш наре сайла;

е) ЦК член-шамычым вашталтыме да ЦК член-шамыч составыш у кандидат-шамычым сайлыме нерген ВКП(б) ЦК-н утверждатлымашыжлан нуждатлыдыме решений деч посна, Всесоюзный конференцийын решенийже-шамычым ВКП(б) ЦК утверждатлышаш. ВКП(б) ЦК пеҥгыдемдыме Всесоюзный конференцийын решенийже-шамыч чыла партийный организацийлан обязательный улыт;

ж) ЦК член-шамыч, нуно верласе организаций-шамычын уполномочийышт почеш делегат огытыл гын, Всесоюзный конференцийын пашаштыже совещательный йўк права дене участвоватлат.

17. Улшо уставный порядокым, кудын почеш Советский контроль комиссийым партийын С'ездше палемда, отменитлаш да Советский контроль комиссийым формироватлымаш советский орган-шамычын компетенцийышкышт относитлалтшаш манын установитлаш.

V.

Обком, горком, райком секретарь-шамычлан да Йошкар Армий ден Военно-Морской Флот политотдел начальник-шамычлан партийный стаж нерген.

18. Руководящий партийный пашашке партийный пашаеҥ-шамычын у кадрыштым выдвигатлаш кўлеш условийым ыштышаш верч, уставын соответствующий параграфше-шамычым изменитлен, обком, крайком, нацкомпартий ЦК-шамычын секретарьыштлан партийный стажым 12 ий олмеш 5 ий деч шагал огыл, горком секретарь-шамычлан 10 ий олмеш 3 ий деч шагал огыл, райком секретарь-шамычлан 7 ий олмеш 3 ий деч шагал огыл, первичный партийный организаций секретарь да цехпарторг-шамычлан первый случайыште 3 ий деч шагал огыл, кокымшо случайыште 2 ий деч шагал огыл стаж олмеш партийный стажым 1 ий деч шагал огыл установитлаш.

Округ, флот ден армий политуправлений начальник-шамычлан 10 ияш партийный стаж олмеш 5 ияш да дивизий ден бригада политотдел начальник-шамычлан 6 ияш олмеш 3 ияш партийный стажым обязательныйлан шотлаш.

VI.

Партийын краевой—областной—республиканский организацийже-шамыч нерген.

19. Установитлаш: обкомлаште, крайкомлаште, нацкомпартий ЦК-лаште 4—5 секретарь лийшаш, тиде шотышто первый секретарь, кокымшо секретарь, кадр шотышто секретарь да пропаганда шотышто секретарь.

VII.

Партийын окружной организацийже-шамыч нерген.

20. ВКП(б) уставыш соответствующий положенийым дополнитлен, окружной партийный организаций-шамычлан уставный права-шамычым пуаш.

VIII.

Партийын городской ден районный (сельский ден городской) организацийже-шамыч нерген.

21. Городской — районный комитетын пленумжо тылзат пелыште ик гана деч шуэн огыл погалтеш манын установитлаш.

IX.

Йошкар Армий ден Военно-Морской Флотышто парторганизаций-шамыч нерген.

22. Военно-Морской Флотым ыштыме дене Йошкар Армийыште партийный организаций-шамыч нерген уставной положенийым тугак Военно-Морской Флотысо парторганизаций-шамычланат шараш, Военно-Морской Флотын Политический Управленийже ВКП(б) ЦК Военно-Морской Отделын праваже дене пашам ышта, манын установитлаш.

X.

Первичный партийный организаций-шамыч нерген.

23. Производственный предприятийласе, тиде шотышто совхоз, колхоз ден МТС-ласе первичный партийный организаций-шамычын рольыштым да предприятий-шамычын пашашт состояний верч нунын ответственностьыштым нöлталшашлан, нине организаций-шамычлан предприятий администрацийын пашажым контролироватлыме правам пуаш.

Советский учреждений-шамычын посна паша условийыштлан кöра, контролироватлыме функций дене пользоватлен кертдыме наркоматский партийный организаций-шамыч учреждений-шамычын пашаштышт улшо недочет нерген сигнализироватлаш, наркоматын да тудын посна пашаеҥже-шамычын пашаштышт ситыдымаш-шамычым отмечатлаш да шкеныштын материал ден соображенийыштым ВКП(б) ЦК-шке да наркомат руводитель-шамычлан колтен шогаш обязан улыт.

Наркоматский партийный организаций-шамычын секратарьыштым ВКП(б) ЦК утверждатла.

Наркомат центральный аппаратын чыла коммунист—пашаеҥже шамыч ик общенаркоматский партийный организацийыш пурат.

24. Улшо положенийым изменитлышашын первичный партийный организаций-шамычын сайлыме органыштым ончыкыжо комитет огыл, а бюро—манын лўмдаш (тыгай партийный организацийын бюрожо).

25. Первичный парторганизаций-шамычын бюрошт партийын 15 члежже деч шагал огыл улшан партийный организацийлашке ышталтыт.

26. Партий член шамычым писынрак куштышаш да коллективный руководство духеш воспитыватлышаш верч 15 деч шагал огыл, но партийын 100 членже деч шуко огыл улшан цеховой партийный организаций шамычлан цеховой партийный организацийын бюрожым 3 гыч 5 еҥ марте состав дене, а партийын 100 членже деч утла улшан организаций-шамычлан 5 гыч 7 еҥ марте состав дене сайлаш правам пуаш.

27. Шўдö деч шагал коммунист улшан первичный партийный организацийлаште бригада еда, предприятийын агрегатше да моло еда партийный группа-шамыч ышталт кертыт манын установитлаш.

28. Партийын 500 утла член ден кандидатше улшан шолдра предприятий ден учрежденийлаште, кажне посна случайыште ВКП(б) ЦК-н разрешатлымыже дене, нине предприятийласе цеховой парторганизаций-шамычлан первичный партийный организацийын праваже-шамычым пуэн, партийын заводской комитетше-шамыч ышталт кертыт.

XI.

Партий ден комсомол нерген.

29. ВКП(б) уставым партий ден комсомол нерген тыгай положений - шамыч дене дополнитлаш:

а) ВЛКСМ чыла пашам ВКП(б) н вигак вуйлатымыже почеш ышта. Комсомолын руководящий органже лийын, ВЛКСМ ЦК вигак ВКП(б) ЦК-лан полчинятлалтеш. Верласе ВЛКСМ организаций-шамычын пашаштым соответствующий республиканский, краевой, областной, городской ден районный партийный организаций-шамыч направитлат да контролироватлат.

б) Партийын членже але кандидатше улшо ВЛКСМ член-шамыч, нуно комсомольский организацийлаште руководящий постым огыт заниматле гын, партийыш пурымышт жап гыч комсомол гыч выбыватлат.

в) ВЛКСМ чыла государственный ден хозяйственный строительствыште партийын активный помощникше улеш. Комсомольский организаций-шамыч социалистический строительствын чыла областьыштыжат партийный директива-шамычым пашаштак активно проводитлыше лийшаш улыт, а кушто первичный партийный организаций уке гын, тушто—нуным илышыш пуртышаш верч тичмаш ответственностьым нумалшаш улыт.

г) Предприятий, колхоз, совхоз, учреждений-шамычын пашаштышт ситыдымаш-шамычым корандыме да нунылан социалистический соревнований ден ударничествым организоватлен пашаштым саемдымаште кўлеш полышым пуымо, массовый кампаний-шамычым эртарыме да моло задача-шамыч дене кылдалтше нунын пашаштын чыла вопросшо-шамычым обсуждатлымаште да соответствующий организаций-шамыч ончылан шындымаште комсомольский организаций - шамыч кумда инициатива правам иметлат.

Посна пунчал.

XVIII с'езд деч ончыч партийын кандидатышкыже приниматлыме еҥ-шамыч кандидатский стажым общий оснований дене, вес семынже ик ий срокым эртат.

Корно строительство ден чодра ямдылыме планым теменыт

„Ушемнур" колхоз (Тор'ял район) корно строительство планым темышаш верч талын кучедале. Корно строительство дене посна бригадым организоватлыме ыле. Тиде бригадыште М. Романов ден Торощина кечаш нормым 150—170 процент марте темен толыныт. Кызыт колхоз корно строительство планым темен.

Тыгак чодра планымат тўрыс темен. Тиде пашаште комсомолец-шамыч М. Пушкина, П. Торощин да молат кечаш нормым 150—200 процент марте темен шогеныт. Шкеныштын налме обязательствыштым честно шуктеныт.

И. Егошин.

Отв. редактор—
К. А. ЛЕНСКИЙ.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: Мар. АССР, г. Йошкар-Ола, Дом Советов, 4 этаж, комната № 70, телефон № 90.
Упол. Главлита Мар. АССР А—293. г. Йошкар-Ола, 1 типография Маргосиздата.